

# Voorwoord

## Van Mammoet naar BOVO: eindelijk de brug gesloten?

Een van de aardige dingen van de Mammoetwet was de brugklas: een brug in een doorlopend leerproces van primair naar secundair onderwijs en tegelijk oriëntatiepunt om te bepalen wat voor soort secundair onderwijs dat voorlopig het beste zou kunnen zijn. Het is er nooit van gekomen; de Staten-Generaal heeft in feite gekozen voor drie brugklassen, een voor lbo, een voor avo/vwo, een voor het gymnasium. Dat betekende schade voor de continuïteit en steun voor selectie in plaats van determinatie.

Maar er was in ieder geval een brugklas. Overal in het land probeerden mensen uit het basisonderwijs en voortgezet onderwijs in BOVO-groepen afspraken te maken om de leerstof uit de verschillende soorten onderwijs op elkaar aan te laten sluiten. Daar is soms hard aan gewerkt, maar veel heeft het niet opgeleverd. Oorzaken: weinig of geen coördinatie, meer aandacht voor leerstof dan voor schoolklimaat en schooltaal, politieke wisselingen op het Ministerie.

Het werk aan verbetering van de aansluiting tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs is intussen doorgegaan. Vlaggen waaronder dat gebeurde waren de Innovatiecommissie Middenschool, de Adviesgroep Landelijk Brugklasproject en de BOVO-projecten. Die leverden de nodige beleidsnota's en vooral veel theoretische modellen op.

Maar je kan niet verwachten dat leerkrachten individueel hun onderwijs gaan veranderen op grond van papieren stukken. Daar is een doorlopend leerproces voor nodig en dat kunnen die leerkrachten alleen bereiken als ze pedagogisch-didactische begeleiding krijgen, als ze gesteund worden bij de ontwikkeling van een schoolwerkplan en bij organisatieverandering.

Dat is niet gebeurd voor het voortgezet onderwijs, maar ook niet voor het basisonderwijs; daar waren de mensen van de onderwijsbegeleidingsdiensten druk bezig de leerkrachten voor te bereiden op de integratie van het kleuteronderwijs en het lager onderwijs en op de verruiming van de zorgbreedte. De brug naar het voortgezet onderwijs staat letterlijk open: voor problemen van aansluiting is niet veel oog.

Gelukkig hebben projecten voor BOVO en Funderend Onderwijs heel wat opgeleverd dat de moeite waard is. Ook op middenschoolen en andere experimenterende scholen bestaan mogelijkheden voor ander onderwijs. Op en rondom die experimenterende scholen werken mensen hard aan beter onderwijs, zowel op basisscholen als in het voortgezet onderwijs.

Maar het Ministerie trekt de subsidies voor de BOVO-projecten in. En dan is het nu tijd om een harde ruk aan de bel te geven. Het onderwijs in Nederland heeft de vorm aangenomen van een tenniswedstrijd tussen Bezuiniging en Reactie. De spelers van die clubs gaan zo op in hun spel, dat de onderwijsvakorganisaties — kleine ballenrapertjes toch maar in vergelijking met de razend meppende spelers — ademloos heen en weer rennen om er nog iets van te maken. Maar het valt niet mee. Wint de ene partij, dan is er zo weinig geld meer over dat er (helaas, helaas) geen geld meer is voor vernieuwing. Wint de andere partij, dan gaan we terug naar een no-nonsense onderwijs dat in ieder geval geen geld meer besteedt aan vernieuwing.

De VON is een optimistische vereniging. Als het proces van vernieuwing stagneert, hoeft dat niet voor eeuwig te zijn. In die tijd kunnen we werken aan het consolideren van wat er al bereikt is op het gebied van didactiek, selectiecriteria, leerlingbegeleiding en wereldoriëntatie (om maar een paar terreinen te noemen waarop de VON actief geweest is en waarover in *Moer* stukken zijn verschenen).

Dit nummer van *Moer* bevat kennismakingsprojecten voor iedere brugklas, praktische aanwijzingen voor iedere BOVO-leerkracht, structurele aanzetten voor een andere didactiek. De schrijvers van deze artikelen lichten hun alternatieven toe aan de hand van hun eigen ervaringen in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs.

Ook beleid komt aan de orde. Verder weg van de praktijk weliswaar, maar beleid (van de overheid) is nodig om de verworvenheden van vernieuwingen vast te leggen en te bestendigen (wettelijke kaders, structuren). Het is belangrijk op de hoogte te blijven van de richting van dat beleid en alert te blijven of het wel spoort met ontwikkelingen in de vernieuwingsscholen zelf.

Maar met dit nummer zijn we er nog niet. Ook al heeft de redactie ervoor gezorgd dat dit nummer vooral uitgaat van de praktijk en zich richt op de praktijk — papier blijft papier.

Daarom organiseert de VON eind oktober een conferentie over de BOVO-problematiek. In dit nummer vindt u een folder met nadere gegevens.

De VON zal ook regionale bijeenkomsten organiseren voor diegenen die zich willen verdiepen in de BOVO-problematiek en er zullen regionale teams komen die advies en hulp kunnen geven waar dat nodig is.

*Het Bestuur van  
de Vereniging voor Onderwijs in het Nederlands*